

Valtion eväät ja tuki hyvinvointialueiden toiminnalle, STM:n näkökulma

Tiedonhallinta- ja
digitalisaatioasiat osana muuta
ohjausta ja yhteistyötä

**Atk-päivien senaattoritapaaminen
23.3.2023**

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Hyvinvointialueiden ohjauksen tarkoitus

- Turvata kaikkien hyvinvointialueiden **suoriutuminen lakisääteisistä järjestämistehtävistä** ja tukea itsehallinnollisten hyvinvointialueiden hyvän hallinnon periaatteiden toteutumista.
- Varmistaa valtakunnallisten **strategisten tavoitteiden sekä julkisen talouden kokonaistavoitteiden** kestävä huomioiminen hyvinvointialueiden ja ministeriöiden päätöksenteossa.
- Tukea hyvinvointialueita toteuttamaan palveluja **yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti** sekä **yhteensovittamaan palvelukokonaisuuksia**. Pelastustoimen osalta on olennaista turvata tehtävien ja palveluiden toteutuminen **riskejä vastaavasti**.
- Tiivistää pelastustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon välistä yhteistyötä, tunnistaen **toimialojen tasavertainen** asema hyvinvointialueiden sisällä.
- Ohjata hyvinvointialueita **rajallisten voimavarojen tehokkaaseen ja kustannusvaikuttavaan käyttöön**, jotta lisärahoituksen, lainanottovaltuuksien muutosten ja arviointimenettelyn epätarkoituksenmukainen realisoituminen voitaisiin välttää.
- Muodostaa kansallisen ohjauksen kokonaisuus **yhdessä hyvinvointialueiden kanssa** lainsäädäntöön perustuen, sekä koordinoita ohjausta hallinnonalojen sisällä ja yhtenäisessä valtioneuvostossa.
- Turvata **yhdyspintoihin** liittyvät parhaat käytännöt ja kehittää uusia toimintatapoja yhteistyössä kuntien, järjestöjen ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa osana julkisen hallinnon ohjausta.

Valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2023–2026

Palvelujen laatu paranee

1. Palvelut on järjestetty yhdenvertaisesti ja laissa säädetty oikeudet turvaten

2. Erityisesti perustason palvelujen toimintavarmuus vahvistuu ja integraatio lisääntyy

3. Osaavan henkilöstön saanti turvataan sekä vahvistetaan sosiaali- ja terveysalan veto- ja pitovoimatekijöitä

Lisätään toiminnan vaikuttavuutta

4. Toiminta on taloudellisesti kestävä

5. Kustannusten kasvua hidastetaan suhteessa palvelutarpeen kasvuun ja painotusta siirretään ennaltaehkäisevään työhön

6. Palvelujen kansallisessa ja alueellisessa ohjauksessa painottuu vaikuttavuusperustaisuus

Sosiaali- ja terveydenhuolto on toimiva osa yhteiskuntaa

7. Hyvinvointialueiden ja kuntien sekä muiden toimijoiden välillä on toimivat yhteistyörakenteet ja toimintakäytännöt

8. Valmiussuunnittelu ja varautuminen toteutuvat kansallisesti yhtenäisiin perusteisiin pohjautuen

9. Toiminnassa tunnistetaan mahdollisuuksia sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviin toimiin sekä keinoja ilmastomuutoksen hillitsemiseen

Tiedon ja tutkimuksen merkitys kasvaa

10. Palvelujärjestelmään sekä perusterveyden ja sosiaalihuollon palveluihin liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta vahvistuu

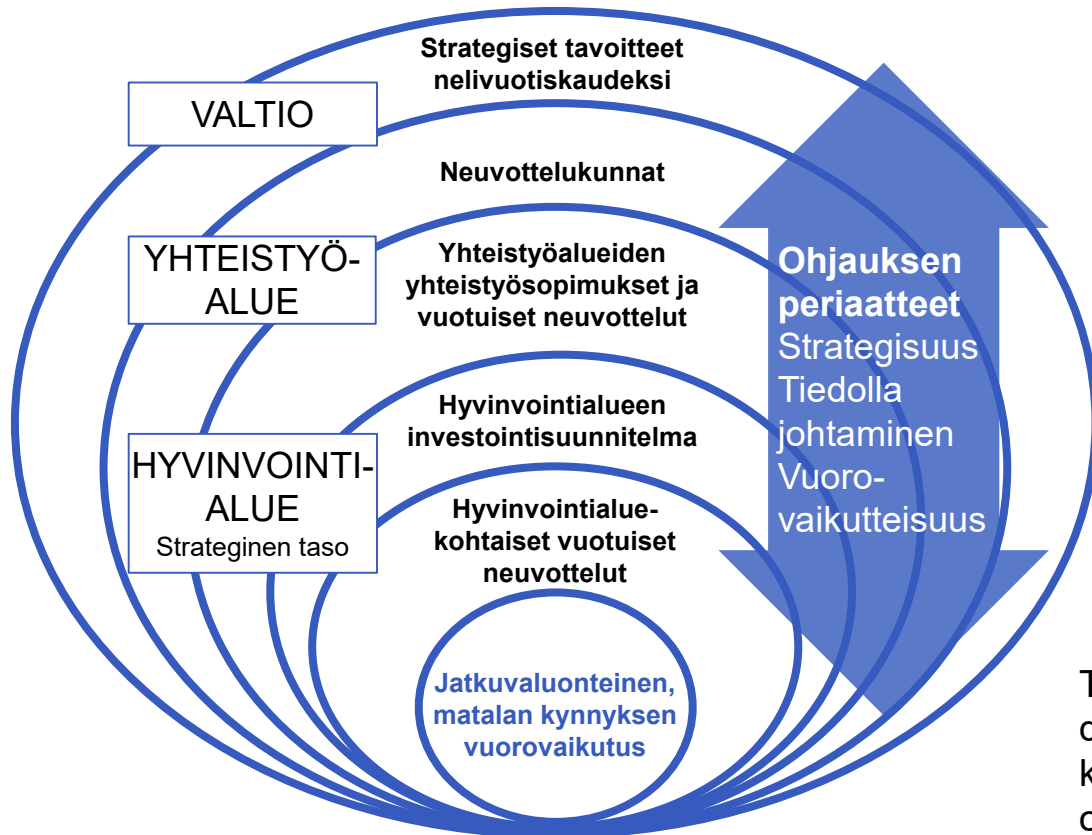
11.

Kansallisesti ja yhteistyöalueen tasolla suunniteltu tiedonhallinta ja digitalisaatio tukevat tavoitteiden saavuttamista ja asiakaslähtöistä toiminnan uudistamista

Hyvinvointialueiden ohjauksen kokonaisuus

- Strategista (järjestämis-
painotteista) ohjausta
- Vuorovaikutteista ohjausta
- Tiedolla ohjausta
- Yhtenäistä ohjausta
- Yhteensovittua toiminnan ja talouden ohjausta

Tiedonhallinta- ja digitalisaatioasiat käsitellään osana ohjausprosesseja

Kevään 2023 neuvotteluiden sisältö

1

Hyvinvointialueen käynnistyminen

- Turvallinen siirtymä: Hyvinvointialueen hallinnollinen ja toiminnallinen rakentuminen
- Toiminnan ja talouden uudistusohjelmat

2

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutuminen

- Yhdenvertaisten palvelujen saatavuus ja saavutettavuus
- Hoito- ja palveluvelka
- Ammatillisen henkilöstön saatavuus ja riittävyys
+ Hyvinvointialueen valitsema aluekohtainen teema

3

Pelastustoimen järjestämistehtävän toteutuminen

- Pelastustoimen lähipalvelujen ja palvelujen saatavuuden turvaaminen
- Henkilöstön riittävyys ja saatavuus: pelastusalan koulutus
- Sopimuspalokuntien elinvoima (palokuntalaisten riittävyys ja ikääntyminen)
Palveluverkon valtakunnallinen ja alueellinen kattavuus
- Palvelujen ja talouden tila sekä alueen erityiset haasteet

4

Hyvinvointialueen esitykset

- Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tiedonhallinnan yhteistyöalue- ja kansallisen tason yhteistyön mahdollisuudet
- Investointisuunnitelma 2024-2027
- Alueen talous ja kustannuskehitys suhteessa hyvinvointialuelain mukaiseen talouden tasapainottamisen vaatimukseen taloussuunnitelmakaudella (115§)

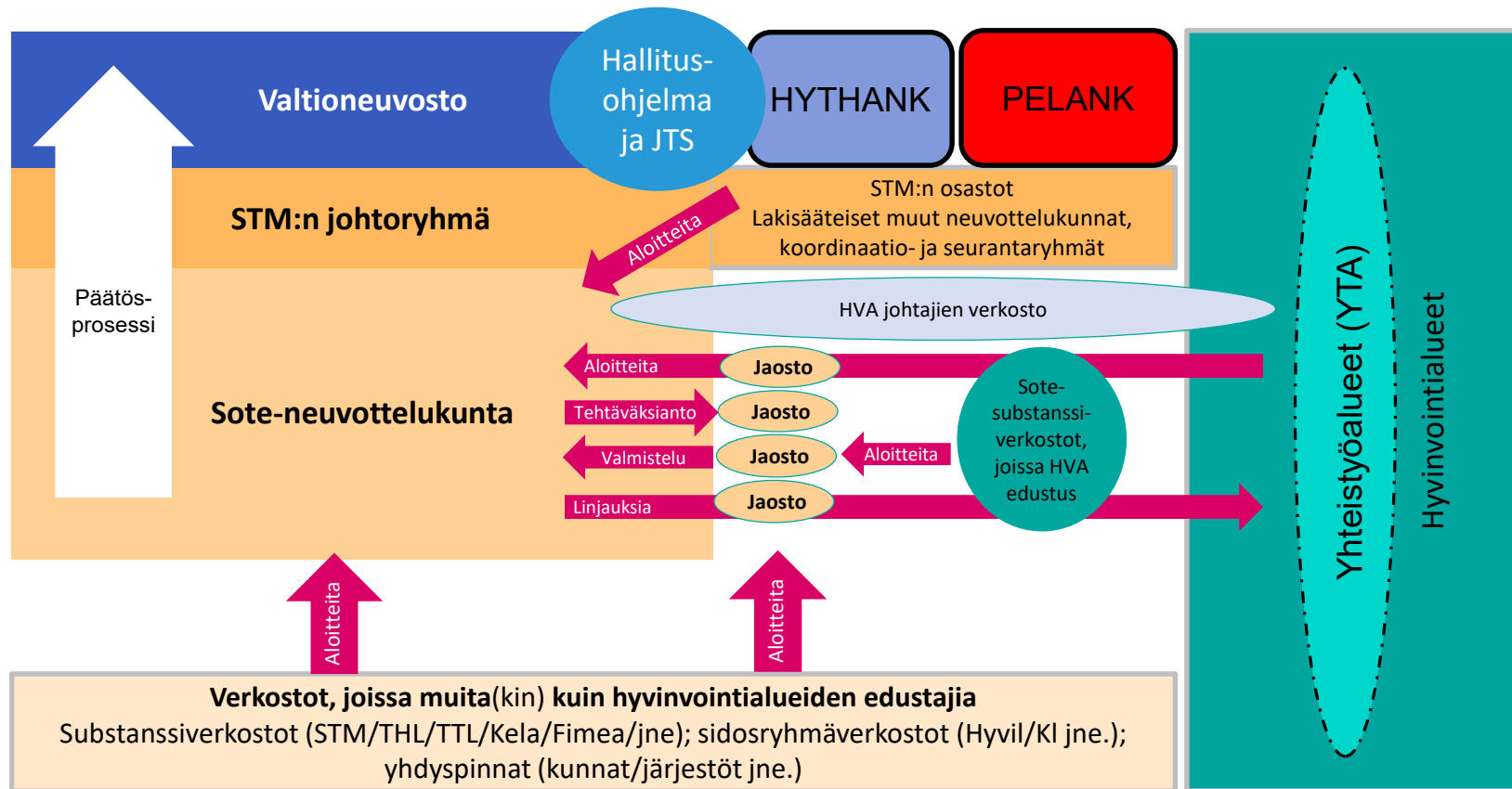
Neuvottelujen lopuksi STM, SM ja VM voivat tarvittaessa antaa hyvinvointialueelle toimenpidesuosituksia.

Hyvinvointialueiden yhteistyöstä

(Sote-järjestämislaki 2021/612, 36 §)

- Samaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyösopimus valtuustokausittain.
- Yhteistyösopimuksessa on sovittava hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta mm:
 - 7) koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strategisesta suunnitelmasta ja sen toteuttamisesta sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio-, ohjaus- ja neuvontatehtävistä näissä toiminnoissa (2022/351)
 - 9) sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan ja sähköisten palvelujen kehittämisessä, asiakas- ja potilastietojen käytössä sekä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaisissa velvoitteissa niitä koskevat valtakunnalliset linjaukset huomioon ottaen.

Hyvinvointialueen ohjaukseen vaikuttavuutta sote-neuvottelukunnalla + jaostoilla

Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta (JärL 23§)

- Asetuksella säädetään neuvottelukunnan tehtävistä ja kokoonpanosta.
- Valtioneuvosto asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunta voi asettaa toimintansa tueksi jaostoja. Neuvottelukunta asetti 1.2.2023 digitalisaation ja tiedonhallinnan jaoston.
- Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus.
- Tehtävät:
 1. ennakoita, seurata ja arvioida sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää ja kustannuksia sekä väestön hyvinvoinnin ja terveyden väestöryhmittäistä kehitystä;
 2. tehdä ehdotuksia valtakunnallisiksi sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteiksi sekä käsitellä 22 §:n 4 momentissa tarkoitetut ministeriöiden aloitteet ja hyvinvointialueiden esitykset niiden muuttamiseksi;
 3. edistää sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista;
 4. käsitellä hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita sekä muita sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistarpeita;
 5. käsitellä muita periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa koskevia valtion toimenpiteitä;
 6. käsitellä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueiden sisäistä työnjakoa ja yhteistyötä sekä edistää yhteistyöalueiden välistä yhteistyötä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan yhteistyötavoista

- Jaostojen tehtävä on tukea palvelujärjestelmän näkökulmasta kansallisen näkemyksen luomista sote-neuvottelukunnan vastuulla olevista kysymyksistä.
- Lisäksi niiden hoidettaviksi voidaan ottaa nykyisten STM:n ja THL:n organisoimien ryhmien, verkostojen tai neuvottelukuntien tehtäviä, mikäli se nähdään tarkoituksenmukaiseksi.
- **HVA-johtajat ovat toivoneet, että kaikki sote-verkostot (STM, THL, Kuntaliitto jne.) arvioidaan tulevaisuuden tarpeiden näkökulmasta ja tarvittaessa lopetetaan.**
 - samalla on esimerkiksi mahdollista arvioida, mitkä verkostot ovat jatkossa STM:n tai THL:n tai Kuntaliiton koordinoimia vs. alueiden keskinäistä järjestäytymistä.
- STM:n digitalisaation ja tiedonhallinnan yhteistyö rakennetaan HVA- ja YTA-neuvottelujen sekä nvk:n digi-jaoston toiminnan ympärille,
 - jaoston toimintaan sisällytetään myös muille organisaatioille avoimia tilaisuuksia
- STM järjestää myös sidosryhmätoimintaa yksityisille sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajille ja alan ICT-yrityksille
 - 20.4.2023 sote-tiedonhallinnan avoin Suuntaviivat nyt! -tapahtuma.
 - 9.5.2023 ns. IT-toimittajatilaisuus, jossa mm. pyöreän pöydän keskustelu asiakas- ja potilastietojärjestelmien tulevaisuudesta.
- Tavoitteena on synkronoida STM:n, VM:n ja SM:n tiedonhallinnan yhteistyöfoorumit ja –toimintatavat HVA:iden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla yhteen
- Muita yhteistyöfoorumeita ja –ryhmiä lopetetaan; hallinnonalan toimijoiden (THL, Kela ja DF keskeisimpinä) foorumeista jatketaan HVAiden tarpeellisina pitämiä

Digi-jaoston toiminnan/yhteistyön lähtökohtia

- Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat erittäin tietointensiivisiä ja niiden tuottaminen on ollut jo kauan tietojärjestelmien ja muiden ICT-palvelujen varassa.
 - palvelujen vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden edistäminen on enenevissä määrin myös tietojärjestelmien ja tiedonhallinnan kehittämistä.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinta on kokonaisuus, jossa valtakunnallisilla ratkaisulla on keskeinen merkitys, mikä luo tarpeen alueellisten ja kansallisten toimenpiteiden yhteensovittamiselle.
- Tietojärjestelmiin investoidaan lähivuosina merkittävästi veroeuroja. Odotettavissa on, että suuri osa hyvinvointialueista käynnistää tai tulee lähivuosina käynnistämään laaja-alaisia asiakas- ja potilastietojärjestelmien uudistamishankkeita. Samaan aikaan valtakunnalliset toimijat kehittävät tiedonhallintaa koskevaa lainsäädäntöä sekä kansallisia tietojärjestelmä- tai digipalveluratkaisuja.

Digitalisaatio ja tiedonhallinta -jaoston tavoitteet

Visio

Kansallisesti ja yhteistyöalueen tasolla suunniteltu tiedonhallinta ja digitalisaatiotoimet tukevat hyvinvointialueille asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja asiakaslähtöistä toiminnan uudistamista.

Missio

Luoda edellytyksiä ja tukea digitalisaation hyödyntämistä kansallisesti sekä yhteistyöalueiden ja hyvinvointialueiden yhteistyössä.

Edistää kansallisten ja alueiden yhteiskäyttöisten digipalvelujen ja –ratkaisujen käyttöä yhteisesti suunniteltuna kokonaisuutena.

Jaoston tehtävät

Jaoston tehtävänä on valmistella neuvottelukunnalle esityksiä toimenpiteistä, joilla sosiaali- ja terveydenhuollolle asetettuja tavoitteita voidaan tukea. Toimenpiteet voivat olla lainsäädäntömuutoksia, kehittämisohjelmia ja –hankkeita ja muita yhteistyötä lisääviä toimia.

Digitalisaation ja tiedonhallinnan jaoston tehtävinä ovat:

1. **Tukea** sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatiota koskevan kansallisen strategian ja sitä toimeenpanevan tiekartan valmistelutyötä sekä toimeenpanoa
2. **Tehdä ehdotuksia** sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja sen tiedonhallintaa koskevan lainsäädännön kehittämiseksi sekä tukea ja edistää niiden toimeenpanoa
3. **Muodostaa yhteinen näkemys** tiedonhallinnan ja digitalisaation tuottamista hyödyistä hyvinvointialueille ja resurssintarpeista
4. **Tehdä ehdotuksia** työnjaosta valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden kesken
5. **Tukea** kansallista strategiaa toimeenpanevien valtakunnallisten hankkeiden ohjausta ja edistää valtakunnallisesti kehitettyjen ratkaisujen hyödyntämistä mukaan lukien tiedolla johtaminen
6. Jaoston tavoitteita tukevia muita digitalisaation ja tiedonhallintaan liittyviä tehtäviä (ml. toimialariippumattomiin ratkaisuihin ja palveluihin liittyvä **yhteistyö** sekä kansainvälinen yhteistyö ja EU-säädösten toimeenpanon tukeminen).

Jaoston toimintasuunnitelma, tilanne

- Toimintasuunnitelman 1. versio valmis 05/2023
- Strategiavalmistelu on käynnissä
 - seuraavat strategiatyöpajat pidetään 14.4. ja 12.5.
 - kutsu työpajoihin lähetetään kaikille hyvinvointialueille
 - mukaan toivotaan hyvinvointialueiden kehittämistoiminnasta vastaavia johtajia ja asiantuntijoita
- Yhteinen tiekartta valmis Q3/2023 ja sovitettu yhteen uuden hallitusohjelman kanssa
- Kokouksissa käsiteltävät asiakokonaisuudet:
 - HO:aan sisältyviin hankkeisiin ja kehittämiseen liittyvä toiminta (esim. strategisten linjausten ja tiekartan valmistelun tavoitteet ja aikataulu)
 - lainsäädäntötyöhön liittyvä toiminta (esim. tiedonhallintasäädösten kuten EU:n EHDS huomioiminen)
 - ohjauksen teemojen valmistelu (esim. tarpeet ja odotukset hyvinvointialue- ja yhteistyöalue neuvotteluista)

Kiitos

Minna Saario
johtaja

Ohjausosasto
Digitalisaation ja
tiedonhallinnan yksikkö

